

Marie Formáčková **Luba**
SKOŘEPOVÁ
Nejsem už holka

Marie Formáčková **Luba**
SKOŘEPOVÁ

Nejsem už holka

© Marie Formáčková, 2014
© Luba Skořepová, 2014
Cover Photo © Alena Hrbková, 2013
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2014

ISBN 978-80-7505-014-4

*„Kdybych měla začít znovu,
nežila bych jinak... Byl to krásný život...”*

(Erži v Kočičí hře Istvána Örkényho)

O Lubě

Jela jsem v autě, když se ozval telefon. Nevzala jsem ho, protože v hustém městském provozu člověk nikdy neví, kdy ho spatří bdělé oko zákona. Jenomže telefon zvonil znovu a znovu. Zastavila jsem a zjistila, že nevolá stále stejné číslo, ale je jich několik. Tak jsem vytočila to první a neznámý hlas mi naléhavě oznámil, abych se rychle ozvala paní Skořepové, že mě hledá. Totéž jsem se dozvěděla na dalších číslech. Doma mě pak čekalo několik desítek emailových oznámení se stejným obsahem. Moje oblíbená herečka, paní Luba Skořepová totiž dala na facebook výzvu, ať mě někdo najde a řekne mi, že mě hledá...

Léta jsme se neviděly, ale známe se dlouho a dobře. Spolupracovaly jsme v dobách, kdy jsem byla zaměstnána v ženském časopise Vlasta a ona tam několik let vedla svoji rubriku, kde psala o zahradě, o hvězdách, o věcech mezi nebem a zemí. Ale pak se naše cesty rozešly, aby se zase díky sociální síti sešly.

„Marie, špatně vidím a chtěla bych napsat ještě jednu knížku, pomůžeš mi s tím?“ řekla mi, když jsme se sešly u ní doma, a já

samozřejmě kývla. A tak jsme se vrátily do časů, kdy jsme se pravidelně setkávaly, jen naše spolupráce vypadala trochu jinak. Tehdy mi nosila příspěvky vlastnoručně napsané, tentokrát jsem si ji nahrávala na diktafon.

MARIE FORMÁČKOVÁ

Když jsme se sešly poprvé...

Povídaly jsme si o životě, o tom, jak jí momentálně je, jak se cítí, o čem přemýšlí a co by ještě chtěla stihnout. Samozřejmě mě zajímalo, proč si vzpomněla právě na mě.

Připadala jsem si v poslední době nějaká smutná, potkávala jsem málo lidí a veselé lidi už vůbec ne. A tak jsem přemýšlela, kdo by mě mohl trochu rozveselit. Napadla jsi mě ty. Měla jsi vždycky dobrou náladu, často ses smála a nedělala jsi z ničeho velké problémy. Proto jsem tě začala hledat a jsem ráda, že ses nezměnila.

Říká se, že všechno má svůj konec. Ale co je to vlastně konec? A jaký je? Dobře si dovedeme představit konec léta, konec zimy, konec filmu, konec lásky, konec školy, konec představení a já nevím čeho ještě. Ale představit si konec života? Jak taková poslední opona lidského bytí vypadá? A jaké to bude potom? Spousta otázek, ale žádná odpověď. Ještě nikdo nepřinesl svědectví, co se stane s člověkem po odchodu, co se stane s jeho energií, co se stane s jeho duší, s jeho

talentem. Blíží se čas, kdy se to dozvím, ale zatím se mohu jenom těšit. Pořád ještě k té chvíli jdu. Jdu, sice nevím kam, ale těším se... Ostatně, to byl název mého televizního medailonku, který se před časem vysílal.

Konec je dnes populární téma. Hodně se mluví také o konci světa. Říkáme si, že jsme toho my lidé tolik pokazili, že se na to Stvořitel už nemůže dívat. Pak přijde očekávaný den a svět se točí dál. Žiji už dlouhou řadu let, mohu tedy srovnávat, jak se žilo kdysi a jak žijeme dnes. Tak vím, že lidé se v dobách mého dětství a mládí k sobě chovali mnohem líp, pomáhali si, měli k sobě úctu. Ano, musí se něco stát, aby svět nebyl tak špatný, musí dojít k nějaké nápravě, k nějakému očištění. Ale zkáza to určitě nebude. Říkám si, že když si dal pánbůh se stvořením světa takovou práci, tak ho přece nezničí. Ale mohu v to jenom doufat, vždyť by to byla škoda, ne?

Svět má spoustu nedostatků a za všechny ovšem člověk nemůže. Například nejsem ani trochu spokojená s počtem let, která jsou pro lidský život vyměřena. Je jich zoufale málo. Za průměrný lidský věk se nedá stihnout to, co by člověk stihnout měl. Přitom si života patřičně nevážíme, chováme se, jako bychom byli majitelé neomezeného množství let, jako by zdraví bylo samozřejmostí a nemuseli jsme pro ně nic dělat. Až když přijde nějaká katastrofa, nemoc, úraz, ztráta blízkého, teprve si uvědomíme, jak je život vzácný a jak lehce může skončit.

Bylo období, kdy jsem události, které mají přijít, cítila dopředu. Někdo tomu říká předvídavost, někdo věštění, někdo vizionářství. Já jsem se tak prostě narodila, protože v kraji, odkud pocházím, to-

hle nebyla žádná vzácnost. Někteří lidé tam u nás nejen viděli do budoucnosti, ale dokázali také komunikovat se svými zemřelými i s přírodou. Ale na to nikdo nemusí být obdařen mimořádnými schopnostmi, aby si všiml, že náš milovaný svět není v dobré kondici, že se děje spousta katastrof a lidé psychicky chřadnou. Potřebují se dát zase dohromady, potřebují si uvědomit, že svět bude jenom tehdy hezčí a lepší, když se zlepší oni sami. Proto chci ještě něco říct, třeba někoho budu inspirovat, třeba jiného povzbudím, třeba dalšího uklidním. Anebo dám naději. Pro někoho je život drama, pro někoho veselohra, ale každopádně se všichni života držíme jako klíště, málokdo chce odejít dřív, než mu osud vyměří. A já tomu osudu děkuji. Za co? Přece za život.

Když se narodila, svět prý voněl po švestkách

A ona si to přesně pamatuje. A víte, kdy to bylo? Když se poprvé rozhlédla po světě, tedy těsně po narození. Mám ráda, když vzpomíná na dětství, před očima se dokáže proměnit v holčičku, zmenší se, zjemní jí hlas a já jí její vyprávění věřím. Ostatně, proč by v září nemohl svět vonět po švestkách? Po čem jiném by měl v tu dobu vonět?

Tak nevím, ale skoro bych přísahala, že jak jsem vykoukla z břicha své maminky, tak jsem ucítila vůni jablek a švestek. Ono taky bylo 21. září a v tomto období určitě takhle voněly plody v naší zahrádce. Ty stromy tam pak ještě žily další léta a já jsem k nim často k údivu tatínka a maminky cíchala. Ty stromy se taky jistě divily, ale nedaly nic znát, asi se jim to líbilo. To vím, že už tenkrát mě to k darům přírody přitahovalo, a přitom mě k tomu nikdo neměl, objevilo se to

samo od sebe. Pak už si skoro na nic nevzpomínám, jen vím, že jsem tenkrát ležela v jakési rozložitě náruči a nad sebou jsem měla dvě polokoule. Až mnohem později mi došlo, že to byl „majetek“ mé kojné a že jsem z těch polokoulí dostávala mléko. Je to velmi pravděpodobné, maminka byla odjakživa taková křehká, spíš drobná.

To já byla od začátku cvalík a na fotkách je to vidět. Tatínkovi jsem se taky líbila, i když byl nejdřív trochu zklamaný, že nejsem kluk, protože brácha předtím při porodu zemřel a tatínek potřeboval dědice. Měli jsme pilu, takovou venkovskou, nic moc, ale následník byl potřeba. Taky jsem vypadala jako kluk, moje kůže byla hnědá, bůhví, kde jsem se tak vybarvila! Maminka přece byla věrná, nikdy se nespustila, tím jsem si jistá. Ale sama byla bělounká, z hezké tváře jí zářily velikánské pomněnkové oči. Půvab jí dodávaly i oříškově hnědé vlasy, které sahaly až ke kotníkům a byly neuvěřitelně husté. Později si musela nechat tu nádheru ufiknout, protože byla manželkou majitele pily. Na malém městě se muselo jít s módou, navíc jsme patřili k maloměstské smetánce. Ty její krásné ustřižené kadeře jsem zdělila, dlouho ležely v Náchodě na dně skříně v parádním pokoji. Ale někdo je asi vyhodil nebo ukradl. Vypadá to, že už tenkrát se kradlo.

Mě taky ostříhali na kluka a takový účes jsem nosila skoro celý život, akorát v pubertě jsem měla vlasy delší, protože jsem se chtěla líbit klukům. Krátké vlasy se ke mně ale hodily. Měla jsem povahu jako kluk, později se to změnilo, ale teď ke stáru jsem se vrátila trochu do dětství, a to i účesem.

Nikdy jsem pořádně neposlouchala. Ani maminku, ani tatínka, nezlepšilo se to ani později. V obecné škole jsme měli psát slohový úkol na určené téma, ale já jsem se ho nikdy nedržela a psala něco jiného. Například jsme měli psát o jaru na zahrádce, ale já se roze-psala o dětech, co mají hlad. To bylo moje téma. Kamarádit se s chudými. Jenomže jsem byla dcerou zámožnějšího tatínka a ty chudé děti mi dávaly najevo, jak mnou pohrdají. Točily se ke mně zády. Cpala jsem jim svoji svačinu, rohlík s povídky, ale ony ode mne utíkaly. Já za nimi skoro s infarktem a jim to dělalo dobře. Byla jsem nešťastná, že nejsem chudá. Nechtěla jsem pěkné šaty, chtěla jsem vypadat taky chudě. Stopy nenávisti k bohatým cítím v sobě celý život, dokonce i teď. Už se to nezmění.

Vzpomínám, jaká to byla lahoda, psát na papír slova, která jsem uslyšela, která se mi objevila kdesi v hlavě nebo se zčistajasna ocitla na papíře. Už jsem je neškrtala, neupravovala, neuhlazovala. Nechala jsem je tak, jak se narodila. Paní učitelka mě vždycky pochválila a ukazovala můj slohový úkol v jiných třídách. Tenkrát jsem ještě nevěděla, co je to sláva. Ale dělalo mi to dobře. Začala jsem pociťovat něco, čemu se říká sebevědomí. Chutnalo to podobně jako trubičky se šlehačkou z cukrárny, koupené tajně cestou domů na oběd.

Moje literární drzost rostla a já jsem v sobě objevila něco, co mě těšilo, co mi šlo lehce, a já přitom nevěděla, co to je. Zato matika mi byla odjakživa protivná a já jí určitě taky. Nikdy jsem se nepřinutila

se ji učit. Dodneška omdlévám, když musím něco řešit matematicky, například platit účty.

Ale čeština, to bylo něco! Četli jsme si básně a na stupínku jsme je mohli nahlas recitovat. Hlásila jsem se jako divá a kluci i holky se mi posmívali, že jsem šprta. Mně to nevadilo, věděla jsem, že tohle oni nesvedou, a prvně jsem zažívala něco jako umělecké sebevědomí. A takhle to později začalo s herectvím. O svých pocitech jsem se svěřovala deníku, proto to vím. Měla jsem své tajemství a ani naši o tom dlouho nevěděli. Až později maminka deník našla a trochu mě seřezala, když četla o mých pocitech. Nerozuměla tomu a vadilo jí, že jsem se radši svěřila deníku než jí. Umění totiž nikdy nerozuměla, ale jinak jsme se měly, zaplaťpánbůh, rády. Co bych za to dala, kdybych ji mohla dneska obejmout!

Asi to bylo cítit, tvářila jsem se sebevědomě, a jak už jsem řekla, tohle děti z malého městečka těžko snášejí. Přitom to ještě vůbec nebylo pojmenováno. Netušila jsem, že v sobě mám dar herectví, který mi asi daly sudičky po narození. Proč zrovna mně, to nevím, asi jsem z toho břišního útulku lezla obtížně, možná jsem tam připlula od nějakého Shakespeara, Molièra nebo od Javořické (ale to snad ne!). Asi cítily nějakou úrodnou půdu, a to ty „babky-sudičky“ mají rády. Určitě jsem jim za ten dar pořádně nepoděkovala, netušila jsem, co za vzácnost mi dávají. No, až se s nimi potkám příště, jestli ještě přijdu na svět, tak jim to vynahradím. Možná i dáreček jim dám, třeba tuhle knížku.

Musím se ale zmínit o jedné situaci, která následovala hned po porodu. Ovšem napadlo mě to až teď v hodně pokročilém věku. Lidé

z ulice i v divadle se mě často ptají, jak to dělám, že vypadám o mnoho mladší, než by odpovídalo mému věku. A že jim ty minisukně u mě vůbec nevadí. Začala jsem pilně přemýšlet a najednou mě napadlo, že možná nejsem tak stará, jak to mám zapsáno v dokladech a na úřadech. Maminka mě nemohla tak krmit, jak by si bývala přála, a tak povolali kojnou z Náchoda. Byla tam jediná, ale mléko asi měla dobré. Už nevím, jak chutnalo, ale tatínek mi o ní později vyprávěl, že měla ráda rum. Že to vlastně byla náchodská notorička, která za porod vyžadovala láhev rumu a tu taky během té porodní dřiny vy-zunkla.

Jelikož jsem z maminky vylezla úspěšně, tak zřejmě dostala další mok na cestu. Ona pak měla napsat na papír, kdy přesně jsem se poprvé nadechla. Ale v té náladě možná nenapsala to datum správně, takže se dodnes neví, kolik mi přesně je. A já si můžu tu hodinu a den klidně vymyslet a pak to říct bulváru, který to určitě ochotně roznese. Jenomže už mi to nestojí za to, i když si myslím, že to tak nějak bylo. Počítám, že se spletla zhruba o dvacet let. Někdy si klidně uberu i víc, třeba na nudistické pláži, a lidé mi to ochotně věří. Dřív se za změny údajů v úředních listinách platilo a já to měla za láhev rumu.

V pubertě jsem byla poměrně parádivá, dodnes mám z té doby šaty, stále mi jsou a stále drží pohromadě. Nikdy jsem neměla problémy s postavou, nikdy jsem nedržela diety, maximálně jsem přibrala dvě kila a ta zase nějak sama zmizela. Naopak jsem měla problémy s tím,

abych nebyla příliš hubená. Jednou jsem jako holka dokonce byla na výkrmné kůře v Mariánských Lázních. Dodnes si pamatuji na kaši, kterou nám tam dávali. Byla protivně hustá, sladká a stála na ní vrstva rozpuštěného másla. Ale jsem z rodu, kde nikdo není tlustý. A to navzdory tomu, že pocházím z Náchodska, kde je nedostatek jódu ve vodě a většina lidí tam má problémy se štítnou žlázou – s takovou diagnózou se většinou tloustne. Jako dítěti se mi líbilo, když měl někdo „vole“, což právě způsobuje nedostatek jódu. Chodila jsem za maminkou s tím, že bych takové parádní „vole“ také chtěla a kdy se mi konečně udělá. Prý díky tomu jsou lidé v mém rodišti nadaní jakousi prozřetelností. Bývala tam – a možná dodnes je – spousta lidí, kteří se zabývají tajemstvími přírody, mají schopnosti, které obvykle lidé nemívají, a někdy z nich jde strach. Nedostatek jódu otevírá brány, které jinak zůstávají zavřené. Prý to přináší i umělecké nadání. Ovšem něco na tom bude, protože talentovaných lidí jsem tenkrát kolem sebe viděla vždycky spousty a můj kraj je rodištěm mnoha významných umělců. Je odtud například Božena Němcová, Karel Václav Rais, bratři Čapkové, působil zde Alois Jirásek a mnoho dalších. Bohužel, dneska už je ve vodě jódu dost. Nejvíce asi ve Vltavě.

I v naší rodině se hrálo divadlo a babička měla spisovatelský talent. Po její smrti jsme našli sešit, do kterého si psala své životní postřehy, a její jazyk byl krásný, křišťálový jako potůček. Ano, často zabrousím tam, kde jsem vznikla, hledám tam stopy svých předků a sudiček. Ráda bych jim poděkovala a nechala jim vzkaz, že jsem si ty jejich dary pořádně užila. Jen těch knížek, co jsem napsala! Čtrnáct! A jsou celkem vyprodané. Ty budou mít radost. A co se týká

herecké dřiny, to mohou zkontrolovat ještě teď. Klidně mohou nakouknout do Divadla v Řeznické, kde se jim mohu pochlubit s Mydlíbabou, kterou tam dávám už šestnáctý rok. A divadlo je pořád plné. Nebo by mohly zajít do Divadla ABC, Ábíčka, ale to si musí přivstat, hrají tam po ránu, většinou pro starší nebo pro ty, co mívají v tu dobu víc volna. Tam hrají cikánku, které umírá kůň.

Říkáme život, ale já si myslím, že nikdo z nás nemá jenom jeden. Každý z nás žije více životů, protože se měníme, někdy tak, že sami sebe nepoznáváme.

Můj první život, z něhož stále čerpám, to je dětství u babičky v Podkrkonoší. To je pro mě zásadní etapa, která rozhodla o všem, co následovalo. Z toho žiji, píši o tom knihy, k tomu se vracím. A je mi divné, že se mi nikdy o babičce, která pro mne tolik znamenala, nezdálo. To mě mrzelo a mrzí pořád. Akorát se mi zjevoval kopeček, na něm chaloupka a v ní postel s pruhovanou peřinou. Já jsem sice věděla, že pod tou peřinou je babička, ale nikdy jsem ji neviděla, nikdy jsem s ní ve snu nemluvila. To tatínek za mnou chodil ve snech pravidelně, já mu říkala, že už tady nemůže být, že tady už pro něho není místo. Dokonce za mnou přišel i s maminkou. Měli peřiny a bylo vidět, že se mnou chtějí zůstat. Já jim zase říkala, že musí jít zpátky tam, kde je teď jejich místo, a tatínek mi na to řekl: „Když nám se po vás stýská, děti!“

Na rodiče vzpomínám s láskou. Maminka pocházela z deseti dětí, ale dospělého věku se jich dožilo jen pět. Rodina měla statek, který ji živil, a ten zdědil podle tradice nejstarší syn. Další maminčin bratr byl úspěšný ve státní správě, byl velkým zvířetem, a třetí bratr se stal ředitelem továrny na boty ve Strakoniciích. Tak to tehdy ve slušně situovaných rodinách chodilo. Nejstarší syn byl dědic, ostatní získali vzdělání, a tím měli dobrou profesi. Dívky se ale do škol neposílaly, jejich úkolem bylo dobře se vdát. Maminka měla sestru Andu, která byla nesmírně nadaná, ale nebyla zrovna Bardotka, klukům se moc nelíbila. Pro ni by bylo ideální studium, ale s tím se v rodině nepočítalo, a tak Andula svoji šanci nikdy nedostala. Maminka byla ze všech dětí nejpůvabnější. Byla jemná, souměrná, krásná, líbila se všem.

Mnohokrát jsem dostala otázku, po kom jsem zdědila herecké, případně spisovatelské nadání. Těžko říct, ale třeba to ke mně přišlo odněkud přes maminku, i když ona sama se ničemu z toho nevěnovala. Ale v jejím rodě byla spousta talentů a ona si zapisovala důležité životní události do sešitu, který si koupila za první peníze, které jí tatínek po sňatku přidělil na domácnost. Psala velmi krásně, srozumitelně a krasopisně, byla to pro mne radost, když jsem po letech mohla její zápisky číst. Bylo to nejen literárně pěkné, ale dozvěděla

jsem se tam o mamince spoustu zajímavých faktů. Našla jsem tam i smutný příběh její velké lásky. Ten chlapec se jmenoval Věna, velmi se milovali a chtěli se vzít. Jenomže se objevil majitel pily, tedy můj tatínek. Od kohosi se dozvěděl, že je k mání krásná, pracovitá a šikovná dívka a začal se o ni ucházet. Prožil totiž velkou tragédii, kdy přišel o ženu, a chtěl rychle zapomenout. Tatínek byl ženatý krátce. Jeho ženou se stala dívka, která se domnívala, že její milý zahynul v první světové válce. Jenomže on se najednou vrátil ze zajetí a ona ze zoufalství skočila pod vlak.

Ovšem to jsem se dozvěděla až po mnoha letech, někdy ve svých dvaceti, a to díky jedné neznámé cikánce. Potkala jsem ji, když jsem šla do lesa na houby. Nebylo to nic neobvyklého, tehdy cikáni ještě kočovali a člověk je potkával leckde. Cikánka popadla moji ruku, zadívala se na ni a řekla, že si není jistá, zda jsem dítětem té ženy, kterou považuji za maminku. Byla jsem opravdu zmatená, ale teta Anda, které jsem se svěřila, mi tento příběh převyprávěla a já cikánčina slova pochopila.

Tatínek nemohl maminku přehlédnout. Byla to krasavice, šetrná, dobrá hospodyně. I když předtím milovala jiného, poslechla rodiče a se sňatkem souhlasila. Bylo to dobré spojení, a i když se nebrali z lásky, našli v sobě zalíbení a milovali se do poslední chvíle. Vytvořili spolu nejkrásnější rodinu široko daleko. Nikdy si neřekli křivého slova a díky tomu jsme měly my, jejich děti, nádherné dětství.

Maminka uměla všechno. Neměla sice umělecké nadání, ale byla šikovná na ruce, na domácí práce. Uměla háčkovat, plést, šít, vařit, udržovat domácnost. Nádherně vyšívala. Plachtu, která se přehazo-

vala přes manželskou postel, začala dokonce vyšívat už jako dítě. Uměla vyrobit i mýdlo. Nekupovalo se nic, všechno si rodiče vypěstovali, zpracovali, vyrobili. Vařilo se z mouky, kterou jsme doma sami umlátili z obilí, často jsme měli k jídlu brambory v různých úpravách a maso bývalo výjimečně. Maminka dokonce tvrdila, že až do svatby maso nikdy nejedla.

Maminka byla nešťastná snad jenom jednou v životě, a to tehdy, když mě vzali na studium herectví. Styděla se za to, protože tahle profese neměla dobrou pověst. Zejména na venkově to lidem připadalo stejné jako provozovat prostituci. Na moje představení, která jsem hrála během studií, se ani jednou nepřišla s tatínkem podívat. Až když jsem přišla do Národního divadla, tak se rodiče do Prahy vypravili. S velikou úctou si divadlo prohlíželi, ten velmi silný národní symbol pro každého Čecha. Moc toho nenamluvili, skoro nedýchali. Když jsme si pak šli sednout do restaurace na Střelecký ostrov, odkud byl na Národní divadlo výhled, najednou vysvitlo slunce a oni se zadívali na střechu a sochy, které se neuvěřitelně zářivě třpytily.

„To je opravdu ze zlata,“ řekli, uznale pokývali hlavou a tatínek vše shrnul do jediné věty:

„Když teď tu Zlatou kapličku vidíme, tak ti odpouštíme.“

Maminka se dožila třiašedesáti let, tatínek sedmaosmdesáti. To byl na tehdejší generaci úctyhodný věk. Maminka trpěla Alzheimerovou chorobou, ale tehdy jsme nevěděli, oč jde. Lidé v takovém stavu se považovali jenom za pomatené. Šla jsem se poradit s doktorem Miroslavem Plzákem, slavným psychiatrem, který působil v Psychiatrické léčebně v Bohnicích. Když zjistil mamčin stav,

v léčebně ji hospitalizoval. Po nějaké době, když bylo jasné, že se její diagnóza nezlepší, sehnala jsem jí léčebnu v Kladně, kde se o pacienty staraly hodné jeptišky. Pravidelně jsem ji navštěvovala, ale maminka si už nic nepamatovala, nikoho nepoznávala. Ale mívala i lepší chvíle. Jednou mi dokonce řekla:

„Libuško, tebe jsme měli s tatínkem stejně nejradši.“

Její odchod byl jak z divadelní hry. Byla jsem právě u ní, ona se najednou vztyčila a vykřikla:

„Josefe, jdu za tebou!“ A poté zemřela. Josef byl její bratr, vyrůstali jako sirotci a měli k sobě velmi blízko.

O rodiče jsem se starala podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Dřív jsem za nimi stále jezdila do Náchoda, pak jsem vše uspořádala tak, abychom mohli být všichni pohromadě v jednom pražském bytě, včetně sestry a jejích dětí.

Když přišly první lásky

O prvních láskách se jí moc mluvit nechtělo. Vlastně ani dalším láskám, těm dospělým, nevěnovala žádnou zvláštní pozornost. Její vyprávění pořád utíkalo k jiným tématům a já ji musela k láskám vracet, aby zase utekla. Ovšem nebylo to proto, že by o nich mluvit nechtěla. Láska je pro ni téma trochu jiné, než bývá u žen obvyklé. Pro ni existuje především ta největší láska, která ji neopustila celý život a které je věrná i dnes. A tou láskou je samozřejmě herectví.

Vidím na tobě, Marie, že už se nemůžeš dočkat, až začnu o své první lásce. Tak vzpomínám. Říkalo se mu „Vrabčák“. Byl totiž menší než ostatní a drobnější. To mi bylo nějakých osm, devět let a vypadá to, že jsme chodili do třetí třídy, maximálně do čtvrté. Nebo do páté? Ale to je vlastně jedno. Za ruce jsme se moc nevodili, toho by si všimli ostatní. On si vždycky stoupnul vedle mě na nějaký stupínek, aby byl větší než já. Já na něj koukala nahoru, on na mě dolů. Mně se líbilo,

jak byl malý a taky křehký. Asi kvůli tomu jsem do něj byla vlastně zamilovaná. To jsem ještě nevěděla, v čem ta podivná sladkost vězí.

Nikoho jsem se nemohla zeptat, tak jsme se šli držet za ruce mezi šeríky náchodského zámeckého parku, kde nás nikdo nesledoval. Ale doma jsem stejně byla seřezaná, protože maminka zjistila, že mezi šeríky randí i psi. Taky jsme si užívali svého prvního zamilování v hodinách náboženství. Chodili jsme místo vyučování povinně do kostela, a když kněz cinkal, lezli jsme všichni pod lavice, tam jsme si rychle klekli a ještě rychleji si dali hubičku. Byla nevýslovně sladká! Sladší než kremrole z cukrárny. To cinkání se opakovalo a sladkost pusinek stoupala. Kdybych svá zamilování známkovala, tohle s tím „Vrabčáčkem“ by se ocitlo hned na začátku celé dlouhé řady těch krásných „pobláznění“.

Nevím, jestli to byl právě tenhle kluk, kvůli kterému jsem nosila tlusté punčochy „hladce-obrace“. Těmi jsem zakrývala „jelita“ na svých lýtkách. Matikář totiž žaloval našim, že chodím místo na hodiny matematiky na rande, nejspíš pod zámek. Kožené dűtky nechávaly na nohách fialové stopy, kterým se ostatní děti pošklebovaly. Hrozně jsem se styděla. Matikář na mě ale žaloval často, na každém rodičovském sdružení. Byl už lehce senilní a vypadalo to, že se do mě zamiloval. Žárlil na mé schůzky a dával mi většinou čtyřky. Copak o to, já byla na matiku opravdu dost pitomá, ale on to ještě dost zveličoval. Říkali mu i „Tvrdčák“ a celá třída ho nenáviděla. Mám za sebou dlouhý život, ale stále čekám, kdy tuhle vědu – matematiku – budu potřebovat. Asi už se nedočkám. Možná by se mi vyplatilo, kdybych dávala při počítání větší pozor, mohla jsem mít v pořádku daně.

Trochu později jsem v sobě ucítila potřebu nějak se hýbat, uplatnit se v prostoru, ukázat ty svoje pěkné nohy a svoji souměrnou postavičku. A tak jsem na břehu náchodské řeky Metuje začala provádět věci, kterým už tenkrát v našem malém městečku říkali tanec. Když to naši zpozorovali, zařídili mi kupodivu jakousi taneční výuku u jisté tanečnice, ke které chodily dcerušky z náchodské smetánky, protože to byla móda. Já byla „kus“ a ty druhé „nic-moc“, spíš „hodně-málo“.

Já opravdu byla něco jako „náchodský kus“. Nesmím zapomenout, že jsem vyhrála soutěž o nejkrásnější studentku. Nezpychla jsem kvůli tomu, rodiče z toho radost neměli a diplom hodili do koše. A ještě k tomu jsem byla výborná náchodská partie. Už při vstupu do gymnázia slíbili naši rodině místního primáře, že si vezmu jednoho z jejích dvou potomků. Ale zatím mi nic neřekli. Když jsem pak měla dělat zkoušku na konzervatoř, rodina primáře tomu všemožně bránila a ten jeden potomek na mě čekal. Kdybych se na tu školu nedostala, asi bych si ho musela vzít. Bylo by to hrozné, měl takovou malou hlavu a hodně masité tělo. Ovšem později se z něho stal výborný chirurg v Hradci Králové a já bych tam bývala měla protekci. Měla jsem se ale stát herečkou.

Ale Marie, já cítím, že tohle není to, co chceš slyšet. Že tebe zajímají další moje lásky. Pro mě ale tou největší vášní bylo od dětství herectví. Když přemýšlím, kdy to začalo, tak musím jít ve vzpomínkách hodně dozadu. Vidím malou holku, tedy sebe, jak si bosá bere babiččin lajbl, dědovo sako, ve kterém rozvážel močůvku, a jak pádí do údolí k lesu. Tam si stoupne do dědova pole, zaryje bosé nohy

do kypré hlíny a srdceryvně volá ke slunci hlasem, za který by se nestyděla ani Emma Destinová: „Slunce, slunce, vezmi mě k sobě, mám nohy v zemi, nemohu vylézt!“ A koštětem, které ukradla dědovi, máchá směrem k nebi. Báby, co byly v té chvíli v lese na houkách, pak vykládaly v Havlovicích, že slyšely na kopci řvát nějakého blázna.

Maminka si strašně přála, abych se vdala a povila kupu dětí. Měla pravdu. Když se rodina vyvede, je to velikánské štěstí. Já jsem taky toužila po dětech. Jako malá holka jsem popsala celé stránky kalendáře jmény, která jednou dám svým dětem, ale asi se to nemělo uskutečnit. Ten, který o tom rozhoduje, si to vymyslel jinak. Poslal za mnou sudičky s jiným dárkem. Dokonce se dvěma dárky – herectvím a psaním. A za ten třetí také děkuji.

Naučil mě rozumět přírodě. Rozumět její řeči. Mít radost z toho, že mě slyší a že mně může odpovídat. Jako hodně malá jsem si to uvědomovala a nepřekvapovalo mě to. Jak člověku přibývají léta, tyhle schopnosti slábnou. Ani jsem si toho pořádně nevšimla, až poslední dobou. Už se nepokouším o zázraky, ovšem dřív jsem s nimi počítala běžně. Nepláču ale nad tím, mám tolik jiných darů, že nestačím děkovat. Jsem dlužníkem. Ale že se ode mne ještě něco chce, to cítím. Ale co? Nemohu na to přijít... Škoda že s nebem nemáme telefonické spojení, ráda bych se to dozvěděla.

Ale teď jsem odběhla hodně daleko od té doby, kdy jsem začala poznávat dary, které jsem dostala do vínku. Na gymplu byli tenkrát profesori, kteří rozuměli mladé dušičce, rozeznali talent a touhy svých svěřenců. Profesor češtiny mi sháněl antická dramata a Shakespearovy hry a nechal mě, abych si z toho sama vybrala role a pak si je zkoušela na břehu Metuje. Ty první pokusy vzala soucitná voda, nezachránila se. Ani naše líbezná zahrádka už neexistuje. I ona byla svědkem mé veliké touhy, ale za minulého režimu ji zničil buldozer. Ale asi nepochopila můj dramaturgický výběr. Role byly jen dramatické, dokonce tragické, všechny ale musely být vášnivé.

To se se mnou táhlo až do zkoušky na konzervatoř, kde člen výběrové komise, herec Zdeněk Štěpánek, rozpoznal mé komické vlohy, kterých si později všiml i můj třídní učitel Ladislav Pešek. To když jsem předváděla monolog z Radúze a Mahuleny od Julia Zeyera, podle mě strašně tragický, a lezla jsem po špinavých prknech učebny. Názor slavného tragéda mě nepřekvapil, zalíbilo se mi stejně v komice i tragikomice. Ovšem ve svých středních a pozdních letech jsem dostávala – a ještě je hraji – postavy silně dramatické a užívám si jich s velkou chutí a úspěchem.

Teď jsem zase skočila hodně daleko. Kde jsem to vlastně přestala? Aha, u těch prvních krůčků na jevišti... Pan ředitel mi držel palce, všechny schopnosti u mě hned v počátku rozpoznal a naléhal na mé rodiče, aby mi dovolili jet na tu zkoušku do Prahy. Aby je o mých schopnostech přesvědčil, sehnal Šrámkovu hru Měsíc nad řekou a vyhlédl pro mě přepychovou roli Slávky Hlubinové. Té postavě sice bylo už devětadvacet let a mně teprve čtrnáct, ale to se nedalo nic

dělat. Copak Slávka, ale kdo bude hrát její rodiče? Tak sehnali nějaký popel a černé tužky a všem nám namalovali na obličejí vrásky, mně malé, mým divadelním rodičům větší.

Byla jsem přešťastná, že mohu „tvořit“, jen jsem nevěděla, co dělají dívky, když se ocitnou samotné s klukem. Styděla jsem se zeptat, a tak jsem pro jistotu nedělala nic. Ale asi to nebylo špatné, ten můj milostný výstup, protože kritiky byly pochvalné. Byla to krása, když se ty dramatické záchvěvy rodily. Jenomže tohle dnes v sobě musím násilně potlačovat. Sice ještě ne docela, protože pořád ještě hraji, ale těch příležitostí je stále méně a méně, i když naříkat si nemůžu. Nechci se rouhat.

Tak už jsem zase utekla někam jinam, do přítomnosti, proto se vracím do času, kdy jsem měla první pořádnou trému před naším představením ve velkém divadle Beránek v Náchodě. Později jsem ve stejném sále vystupovala mnohokrát, když jsem tam hostovala s Národním divadlem, ale to už jsem takový strach neměla. Už jsem posbírala zkušenosti, ale stopy svých dětských střevíčků jsem tam nacházela. Byl to často boj s mými rodiči. Náchod byl malé město a o tomhle povolání se drbalo ažaž. Hlavně manželka místního primáře tvrdila, že pražské divadlo je nevěstinec, že každá mladá herečka se tam zkazí, a hučela i do tatínka, ať mě tam nepouští.

Jenomže ona měla vedlejší úmysly. Chtěla, abych si vzala toho jejího syna, který se mi ale vůbec nelíbil. Byl to ten s malou hlavou. Maminka plakala, tatínek ze smutku nejedl, jedině pan ředitel z gymnázia pracoval v můj prospěch.

Já vím, zase jsem odešla od tématu. Stále mluvím víc o herecké vášni, ale už spěchám ke svým třinácti, čtrnácti letům a pokusím se k sobě přitáhnout svoji první opravdovou lásku. A to byla už trochu vášeň, i když jsem ještě pořádně nevěděla, co to je. Sice jsem měla už dávno přečtené zaprášené kalendáře z babiččiny půdy, ale teorie mi nestačila. Byla jsem zvědavá na to, jak to chutná. Zdálo se mi, že je to něco jako herectví, že to probíhá podobně.

A osud mi dal příležitost to poznat. Ještě mám schovaný sešit, léty polorozpadlý, kde si mohu i dnes přečíst své první básně, které vznikly právě z toho poblouznění. Jsou tam inkoustové kapky, rozpité a rozmazané, které dokazovaly, jak mi něco z toho srdce kape, a dneska to vypadá jako kapky krve. A ty básně se nerýmovaly. To se mi tenkrát v té pubertální bolesti nehodilo. Na ten tlak v srdci si stále pamatuji, i když je to téměř osmdesát let. Ačkoliv to není zas tak dlouho. Když čtu svoje první literární pokusy, mohu si tu bolestnou slast, nebo spíš slastnou bolest, zase zopakovat. Co já vím, třeba mě ten první skoro milostný příběh přivedl k psaní! Kdo ví?

Byla jsem tenkrát na povinné výuce němčiny v Liberci. On bydlel na stejném patře domu, kde jsem byla ubytovaná, dokonce přímo naproti. Čekala jsem u jeho dveří, kdy se otevrou a kdy se v nich ten můj idol objeví. Jako náhodou jsem si tam čistila boty nebo hledala klíče, prostě počínala jsem si nesmyslně, ale bylo to silnější než já. Když odjížděl, krátce se se mnou rozloučil. Byl si vědom svého provinění,

nicméně moje zamilovanost mu lichotila a jeho pohledy vůbec nebyly lhostejné. Já jsem už nebyla dítě, ale měnila jsem se ve slečnu. Dal mi tenkrát pusu, na kterou mimochodem nikdy nezapomenu, a hned po tom polibku mi oznámil, že má doma snoubenku a že jede za ní. Že mu je už pětadvacet a že by se měl oženit. Nevím, jak dlouho jsem na té chodbě stála. Pak jsem se vrhla na postel a hodně dlouho jsem brečela. To je slabé slovo – řvala jsem jako tur. Během několika dnů to ze mne pomalu opadalo. Vzala jsem z taštičky peníze od našich na přilepšenou a místo párků s hořčicí jsem si přitáhla domů obrovské tabule voňavé čokolády – růžové, žluté a bílé, kterou jsem zbožňovala, a místo bramboračky jsem se tím cpala o sto šest. To byla lahoda, která to moje bolavé poblouznění pomalu likvidovala.

Ale i tato první zamilování byla propletena se záchvěvy rodícího se herectví. Nezapomenu na pocity, které jsem měla, když jsem ve škole hrála před spolužáky své první role. Všichni museli sedět v lavicích a sledovat mě. Byli asi pořádně otrávení, takže hned druhý den jsem musela poslouchat škodolibé poznámky a spolužáci na mě volali: „Héřečka! Héřečka!“

Klukům jsem se líbila. I když jim bylo čtrnáct, patnáct, stejně jako mně, už tehdy mysleli na ženění. A jak jsem říkala, v malém městě bylo herectví něco jako nevěstinec, kam dcerušky z bohatších rodin nesměly vstupovat. I moje rodina k takovým patřila. Jenomže já jsem věděla, že k divadlu musím, jinak že uteču, nebo si něco udě-

lám. Je zajímavé, že o filmu a filmových herečkách se takhle nemluvalo. Asi je lidé měli ve větší úctě. I my holky jsme byly zamilované do filmových herců. Tedy do těch krásných mužských. Moje kamarádky se chtěly utopit kvůli Rolfu Wankovi. To byla obrovská hvězda, vídeňský rodák s českými předky, který ovládal oba jazyky natolik, že mohl hrát jak v českých, tak i německých filmech. Ovšem do něho jsem se nezamilovala, já měla jiný idol. Vypadal jako kluk a jmenoval se Antonín Novotný. Filmoval v době, kdy studoval vysokou školu, a později s tím přestal. Prosadil se jako chemik a odešel do Německa. A já se tenkrát chtěla zasebevraždit zase kvůli němu. Už si nepamatuji, proč jsme se tehdy o ty sebevraždy ani nepokusily. Já zřejmě kvůli herectví a ostatní holky byly prostě líné zjišťovat si, jak se taková věc vlastně dělá. A v Metuji tenkrát bylo k utopení málo vody.

Když jsem zkoušela své první divadelní role, kluci mě špehovali. Vykřikovala jsem na břehu Metuje, a tak právě ona byla svědkem mých prvních dramatických pokusů. Ano, všechno to byly postavy dramatické, hlavně tragické. Po břehu nikdo nechodil, a tak jsem se mohla pořádně uvolnit a hlas jsem pustila až někam k nebi. Měli jsme krásnou zahradu se starým altánem a tam to šlo také. Naši si mysleli, že tam pilně pleji a okopávám. To by mi maminka dala, kdyby se dozvěděla, co tam vlastně vyvádím. Naštěstí spolužáci, kteří mě špehovali, nic neřekli, jen ve škole na mě měli každou chvíli

jedovaté oznámky. Štvalo mě to, ale říkala jsem si: „Vy byste to nedokázali! Závidíte, co?“ A koukala jsem na ně trochu spatra.

Ale nebylo to tak zlé, protože pozvánky na rande jsem stále dostávala. Neodmítala jsem, ale neměla jsem podobné gusto jako ostatní holky. Nelíbili se mi zdraví kluci. Dávala jsem přednost těm, které občas bolela hlava, co měli rozervanou duši a hlavně neměli chuť k jídlu. Když se některý přiznal, že má hlad, a zakousl se do chleba s máslem, otočila jsem se k němu zády.

Vzpomínám si na jednu romantickou historku, vlastně to byl celý román. Seznámila jsem se s takovým pěkným klukem, když jsem byla na prázdninách v Ústí nad Orlicí. Byla jsem tam s kamarádkou, také budoucí herečkou, Lídou Píchovou. Ta odtud pocházela a studovaly jsme spolu na konzervatoři. Daly jsme se dohromady s partou kluků, kterým však bylo o mnoho víc než nám. Byli fajn, učili nás plavat, chodili jsme na výlety a vztahy mezi námi se různě měnily. Ale jeden z nich se do mě zamiloval a já do něho. Byla to láska podle mých představ. Vypadal nemocně, často ho bolela hlava a slzely mu oči. Chodili jsme do tančírny, kde byly krásné reflektory, červené, modré, žluté. Já tancovala, ale on si nedal říct, bolela ho hlava. A to bylo právě ono! Hladila jsem jeho bledé čelo, jemu nevadilo, že jsem naopak opálená jako vždycky, tryskala z nás romantika. Ale že bychom se líbali, na to se nepamatuji. Jmenoval se Ivo Kocian a byl synovcem slavného houslisty Jaroslava Kociana. Takže to nebyl jen tak obyčejný kluk. Dlouho jsme si psali, léta jsem schovávala celé hromady jeho navoněných dopisů a ještě nedávno jsem jich pár našla. Posvátně jsem je brala do ruky a zase na mě dýchla ta doba. Chtěl si

mě vzít za manželku, ale moje herecké touhy ho odradily, potřeboval rodinu a děti. Pak se mi ztratil ze života a velmi brzy zemřel. Po jeho stopách jsem ale nepátrala. Herecká vášeň mi to nedovolila. Byla to krása. Asi to bylo dobře, že to takhle dopadlo. Kdybychom žili rodinným životem, určitě by to nebylo ono. Růže taky nádherně voní, ale když ji utrheš a dáš do vázy, vůně i krása jsou za chvíli pryč...

Kluci ne, ale touha po herectví bylo to hlavní, co mi nedalo spát. Nějaké milostné pobláznění mi sem tam taky zamotalo hlavu, ale nebylo to nic proti šíravé potřebě vypovědět všechny ty emoce, co se ve mně převalovaly, co mě dusily a já neměla příležitost dostat je ven. Po onom již zmiňovaném školním představení Šrámkovy hry Měsíc nad řekou se mi trochu ulevilo, ale ten oheň ve mně sílil. Blížila se maturita a já jsem potřebovala mít na vysvědčení vyznamenání, které by obměkčilo rodiče, aby mi dovolili přihlásit se na konzervatoř. Ředitel, který mi byl nakloněn, zpracoval matikáře, toho senilního svůdníka, aby mi z toho nepřátelského předmětu dal trojku, a nikoliv obligátní čtyřku. Stalo se a já domů přinesla samé jedničky a jednu trojku z matiky, což na vyznamenání stačilo. A o mém osudu bylo rozhodnuto.

Rodiče museli kapitulovat a jednoho dne mě tatínek naložil do naší aerovky a dovezl do Prahy, kde mě vyklopil před vchodem na konzervatoř. Ta budova nevypadala ani trochu jako kaple na modlení, ačkoliv jsem si ji tak představovala. Byl to takový nudný šedivý

barák, nicméně já stoupala po vysokém schodišti s příšernou trémou a taky příšerně venkovsky oblečená. Avšak stal se zázrak, o kterém jsem ve svém životě mnohokrát vyprávěla, a ráda – já jsem na těch přijímačkách uspěla! A to jsem tam byla snad jediná, která nebydlela v Praze. Navíc jsem ve svém oblečení budila posměch těch ostatních, krásně oblečených Pražáků, kteří měli protekci. Ani nevím, jestli někdo z nich později u divadla uspěl, nestihla jsem si je zapamatovat. Od té doby ale protekci a uplácení nenávidím a celý život to říkám nahlas.

Doba byla zlá, ale já to příliš nevnímala. Ve školních třídách byly na stěně ještě portréty Hitlera, chodila jsem kolem sloupů s bílými plakáty, na kterých ti vrahové oznamovali, kdo byl zastřelen a koho to čeká. Četla jsem ta jména s úzkostí a bála jsem se, že tam najdu také jméno svého milovaného strýce, který prý pracoval v nebezpečném odboji. Ale jinak jsem si tu velkou hrůzu nepřipouštěla. Moje štěstí, že jsem na konzervatoři uspěla, bylo tak obrovské, zářivé, že jsem na žádné nebezpečí nemyslela.

Abych si tu radost patřičně vychutnala, chodila jsem na rande na Petřín a nevšimla jsem si, že je stanné právo. Přitom každého, koho chytili večer venku, čekalo zastřelení nebo zatčení. Ani jsem se netrápila tím, jak hrozně to v naší zemi vypadá. Obchody vytlučené, a když v některých zůstalo sklo, zely prázdnotou. Někdy se tam povaloval odporně zapáchající margarín, někdy stejně smradlavá řepa a jinak nic. Dostávali jsme lístky na malý kousek chleba a na pár deka té omastkové hrůzy. Ti, co měli na venkově nějaké známé, na tom byli lépe, protože občas dostali nějakého zabitého králíka nebo

brambory. O placení se nikdo nestaral, protože peníze neměly žádnou cenu. Cigareta například stála sto korun, ale málokdy se podařilo ji za peníze získat. Naši mi občas přivezli něco k jídlu, tak jsem tu dobu přežila ve zdraví.

Pro mě bylo hlavní, že chodím na konzervatoř a budu herečkou. Tam jsme měli dva pedagogy – Ladislava Peška a Annu Iblovou, starou tragédku, které ale herecká sláva v životě příliš nepomohla. Měla už léta, byla ročník 1893, žila sama, protože její manžel Otta Boleška, také herec, hned na začátku jejich manželství spáchal sebevraždu. Zase ji vidím, starší paní při těle, bez nutné podpěry vpředu nad pasem. Zase se jí houpají ty její stařecké vnady a ona je šťastná, že s námi může nacvičovat Devátou louku Růženy Jesenské. Hraje s námi holkami hlavní roli, děvenku v pubertě, a ukazuje nám, jak se v patnácti letech hopsá, a my jsme zase schované pod lavicemi a můžeme se uchechtat. Před její hodinou jsme udělali pořádný průvan, aby jí byla zima a zrušila hodinu. Teď když si to opakuju, odprošuju ji. Umřela, protože byla sama a bylo jí smutno. Našli ji v pochybné hospodě ležet opilou levným alkoholem na zemi. Byla mrtvá. Bohužel už ji odprosit nemůžu. V hereckém světě takové konce nejsou vzácností. Mládí bývá zlé a svět pro staré, vysloužilé umělce krutý...

Ale začínalo se zvolna vyčasovat, blížilo se osvobození od nacistů, a já jsem se seznámila s hezkým a hodným hercem Josefem Pehrem. Byl nadaný a kromě běžného herectví miloval loutky, a to hadrové, které si sám šil. Uměl to. Přál si, abych se to taky naučila, ale kde-pak já! Byla jsem na ruční práce strašně nešikovná. Snahu jsem sice

měla, ale výsledek byl děsný. Hned druhý den se moji panáci rozpárali, nicméně jsme s tímhle budoucím chotěm hráli roztomilá představení a měli jsme s nimi úspěch.

Josef Pehr mě seznámil s Milošem Nedbalem, tehdy už proslulým hercem, a Marií Burešovou, která byla slavná díky roli v Nezvalově *Manon Lescaut*. Ona, Nedbal a můj Pepíček nastudovali ukázky ze slavných děl Shakespeara. Vzpomínám si, že tam byl i Hamlet. Čekala jsem, že mi Miloš Nedbal, který to režíroval, svěří alespoň nějaký přechod přes jeviště, ale on ne. Dal mi na starost kostýmy a nápovědu, ale moc jsem se v tom neosvědčila. Na každé štaci jsme nějaký kostým zapomněli a na dramata s mojí nápovědou se dlouho vzpomínalo.

Když se vdávala poprvé

O svém prvním manželovi Josefu Pehrovi mluví ráda, vlastně mluví ráda o celé době, kdy začínala u divadla. Vyhrabe z bedny svatební fotografii, na které jsou oba šťastní a jsou si svým způsobem podobní. Oba mají nadšené oči a krásný úsměv. „A víš, že bych se s ním dneska docela ráda setkala? Stýská se mi po něm,“ řekla mi nad fotografií, kde jsou s Josefem Pehrem krásní a mladí. „I po těch jeho loutkách se mi stýská,“ dodala.

První manžel se jmenoval Josef Pehr, byl to kolega, se kterým jsme u divadla začínali. Několik let jsme spolu chodili, pak jsme se vzali a brzy zase rozešli. Přišla další moje zamilování, i když letmá, bylo jich hodně, ani ten počet nebudu zveřejňovat. Ne snad, že bych se za to styděla, ale vlastně jsem ani přesně nevěděla, co byla opravdová láska a co jen součást mé herecké profese. Brala jsem zamilovanost a lásku stejně jako roli u divadla, byl to taky podobný prožitek.

Bylo to všechno dohromady, cit, trápení, zkrátka to, co jsem měla ráda a co mi dělalo dobře. Taková směs líbivých citů známých z románů.

Josef Pehr byl o něco starší než já, byl ročník 1919, stejně jako já studoval na Pražské konzervatoři, kterou absolvoval v roce 1942. Působil v Nezávislém divadle a pak v Divadle na Vinohradech. Když Vinohrady nacisti zavřeli, dali jsme v roce 1944 spolu s Milošem Nesvadbou dohromady už zmíněnou zájezdovou skupinu. Pak jsme se všichni stali členy Studia Národního divadla, které po skončení války založil Jindřich Honzl, a zase společně jsme se stali v roce 1948 řádnými členy Národního divadla, kterému jsme oba zůstali věrní. Josef do roku 1986, kdy spáchal sebevraždu, ale to už jsme byli dávno rozvedení. A já jsem Národnímu věrná stále, i když bohužel už jen v penzi.

Na začátku našeho vztahu jsme žili ve vile kostýmního a jevištního výtvarníka Adolfa Weniga. Měl tam volný jenom takový kumbál vedle prádelny, ale i s tím jsme byli spokojení. Tehdy po válce se na komfort příliš nehledělo. Vzali jsme si v divadle kus kulis, část divadelního pódia, na ně jsme si dali matraci a to bylo naším ložem. Vařili jsme v prádelně, tedy pokud se tomu vůbec dá říkat vaření. Nebyli jsme tehdy ještě manželé, Josef byl do mě hodně zamilovaný, a tak mi u něho všechno prošlo. Snědl by cokoliv. Nic pořádného stejně nebylo k dostání. Pouze smradlavý margarín Vitello, který jsem rozpustila v teplé vodě a označila to za polévku.

Naším sousedem byl Josef Kemr, kterému Wenig také poskytl komůrku ve svém domě. Moji rodiče se domnívali, že my tři podná-

jemníci tam žijeme ve vši počestnosti a hlavně odděleně. V jedné místnosti Kemr s Pehrem, já v druhé. Aby si ale moje panenství pojistili, požádali Josefa Kemra, aby na mě dohlédl. Toho vytipovali z té mužské dvojice jako méně nebezpečného. On jim na to přísahal, protože mu za to slíbili králíka. Tohle zvíře bylo té době převeliká vzácnost, doslova delikatesa. Maso bylo na příděl, jednom kousek, navíc nevalné kvality.

Josef Kemr se domluvil s mým Josefem, že když se budou rodiče blížit, tak zaklepe na naše dveře a mého Pepíka u sebe schová. Došlo k tomu několikrát, tím pádem dostal Kemr od mých rodičů několik králíků. Z každého měl obrovskou radost a ani ho nenapadlo, že by měl mít výčitky svědomí, protože mému panenství byl v té době už dávno konec. Ale to on nevěděl, byl totiž celý život vzorně mravopočestný.

Žili jsme tam v pohodě, Josef Kemr v prádelně pravidelně cvičil, roztahoval kovové pružiny, protože si byl vědom své neduživé postavy a chtěl si vypěstovat svaly. Byl totiž velmi zamilovaný do jedné herečky z kladenského divadla, kde první dva roky po válce působil, a chtěl na ni udělat dojem. Jednou jeli na zájezd, a když jeho milá usnula, celou cestu držel nataženou ruku, aby se mohla pohodlně opírat. Vydržel to, ani nehlesl. Takové oběti byl schopen člověk jen z velké lásky. Milovat on uměl, byl velký romantik, i když na to moc nevypadal. K ženám se choval jako gentleman, každá pro něho byla Panna Maria. Jeho jsem také krmila tou odpornou břečkou, které jsem říkala polévka, a on stejně jako můj Josef všechno snědl a nikdy jsem neslyšela jediné slovo kritiky.

S Josefem Pehrem jsme se rozešli kamarádsky, oba jsme věděli, že máme rozdílné povahy. On byl takový jemný, dívčí, já přesně naopak. Ale rádi jsme se měli, to zase ano. Vzali jsme se těsně po válce. Dobře si pamatuji, jak stával v roce 1945 v portále, když jsem chodila statovat do Komorního divadla, a pozoroval mě. Byl hrozně hezounký, líbil se mi a jeho náklonnost mi samozřejmě dělala dobře. Komu by nedělala?

Tehdy po skončení války se hodně jezdilo na zájezdy, ale také vznikala nová divadla. My jsme měli to štěstí, že jsme se stali členy divadelního studia Jindřicha Honzla. Ten měl v divadelním světě velké slovo. Byl ročník 1894, pocházel z Humpolce, vystudoval učitelský ústav, několik let učil, ale divadlo si ho k sobě přitáhlo. Spolu s Jiřím Frejkou a E. F. Burianem založil Osvobozené divadlo, kam po roce přizvali Voskovce s Werichem a Jindřich Honzl se tam stal režisérem. Po válce se stal členem tříčlenné umělecké správy Národního divadla spolu s Jaroslavem Průchou a Karlem Dostalem a vedle toho měl své studio. To sídlilo v Jungmannově ulici, kde sice nebyly kdovíjaké podmínky – ani pořádné šatny jsme tam neměli a během představení jsme nesměli chodit na záchod, protože splachování bylo na jevišti slyšet – ale divadlo se tam hrálo výborné. Jindřich Honzl byl v té době už hodně nemocný, zastihli jsme ho jen pár let před smrtí, ale nikdy na tu dobu v jeho studiu nezapomenu. Byla jsem šťastná, že mě tam vzali. Chodila jsem s Pepíkem Pehrem a Honzl nás oba měl velmi rád. Kromě nás tam byla také Alena Vančurová, dcera spisovatele Vladislava Vančury, která ale žádný velký herecký talent neměla, a tak u hraní dlouho nevydržela a začala

stejně jako její otec psát knihy. Hrála s námi Saša Myšková, mimořádně nadaná a krásná židovka, která měla obrovský dramatický talent. Ta utekla před okupací v roce 1968 do Švédska, kde se usadila a začala učit na divadelní škole, kde ovšem učí stále, i když je jí ještě o něco víc než mně. Dalšími členy naší skupiny byli Miloš Nevšadba, Marie Motlová, Otakar Brousek a Miloš Kopecký.

A Honzl právě na mně a Miloši Kopeckém stavěl repertoár. Kopecký byl do mě trochu zamilovaný, ale mně se přece jenom víc líbil Pehr, tak z toho žádná láska nebyla. I když pár milostných dopisů od něho mám. Psal mi hlavně tehdy, když ho povolali na vojnu, což pro něho bylo naprosté utrpení. Byl absolutně levý na cokoliv vojenského. Řád a disciplína se mu protivily. A tak mi psal zoufalé dopisy, kde mi například líčil, jak dostal pušku a měl z ní střílet, jenomže on zabloudil někde ve vysokém obilí a pušku tam ztratil. V každém dopise mi psal, jak mám být šťastná, že mohu dělat divadlo a nemusím vstávat stejně jako on v pět hodin ráno.

Ale já se sblížovala s Pehrem čím dál víc. On v té době začal hrát s hadrovými loutkami a snažil se mě do toho taky zapojit, ale moc mě to netěšilo. Nicméně hrála jsem s ním dost často. Dokonce jsme loutky využívali k propagačním účelům, jak se dneska říká.

V prvním patře našeho divadelního studia bylo okno a my s Pehrem zvali loutkami během dne lidi na představení. Bylo to dost účinné, lidi to zajímalo a večer pak do divadla opravdu přišli. Vystupovali jsme s loutkami i v samostatných představeních, dali jsme si na jeviště štafle, na ně prkýnko, kus hadru a už se hrálo.

V téhle době se také odehrála tragédie, která způsobila, že nemám děti. Byla doba plná nadšení, slavily se hlavně prvomájové svátky a my herci jsme vyjížděli recitovat lidem oslavné verše. Vzpomínám si, že jsme tehdy měli na program básně Jana Nerudy Jen dál:

*Z bouřného času jsme se narodili
a krok za krokem v bouřných mračnech jdem
vstříc hrdě vznešenému svému cíli,
šij kloníce jen před svým národem.
My věděli, co na nás cestou čeká;
byť hrom však bil a mráz nám v kosti vál –
toť jenom česká hudba odevěká,
my při ní půjdeme k předu – dál, jen dál!*

Jezdili jsme za lidmi na nákladáku, jen tak jsme stáli nebo seděli na korbě a ani nás nenapadlo, že by to mohlo být nebezpečné. Vyjeli jsme ráno v pět hodin, a když jsme zahýbali kolem Vinohradské tržnice, řidič moc nezpomalil. Seděli jsme na korbě na židličkách, které se v zatáčce nahnuly na jednu stranu, a když se nákladák nahnul na bok, my vyletěli ven.

Můj milý Josef Pehr šel s ostatními divadelníky v průvodu, když tam dorazila zpráva, že jsme mrtví. Byl to šok a chvíli trvalo, než se vše vyjasnilo a ukázalo se, že jsme přežili. Ale některé z nás to doživotně poznamenalo. Já měla rozdrčenou pánev, a to jsem v té době byla na začátku těhotenství, které ale nepokračovalo a pak už k němu nikdy nedošlo. Velmi vážně zraněná byla Marie Motlová,

kteřá měla skalpované vlasy, přeraženou páteř i pánev. Crčela z ní krev a vypadalo to příšerně. Obě jsme byly dost dlouho v nemocnici, než nás dali dohromady, a laskavý Jindřich Honzl nám tam posílal velmi krásné dopisy.

Marie Motlová byla velmi nadaná, perspektivní, jak se tehdy říkalo, a najednou byl konec. Léta trvalo, než se mohla k hraní zase vrátit. Snoubenec se s ní rozešel, role jí nikdo nedával. Začala pít a já tomu rozuměla. Všechno se jí najednou zhroutilo.

Otázku, proč nemám děti, jsem dostala během života mnohokrát. Dneska už by to asi nikoho nezajímalo, ale tehdy to byla takřka povinnost, aby žena měla děti, a když je neměla, tak se to prostě řešilo. Pro mne to byla opravdová tragédie. Vždycky jsem děti mít chtěla. O to víc jsem měla lásek, známostí, blízkých kamarádů. Ale i když mužů prošlo mým životem hodně, nikdy jsem si nevybírala partnery mezi herci, s výjimkou prvního manžela, který hercem byl. Nebylo to plánované, ale nedokázala bych se do kolegy z divadla zamilovat. Vidím jim do kuchyně a chlapi, kteří si na něco hrají, mi byli odjakživa protivní. Podceňovala jsem je, připadalo mi pro mužského nevhodné být hercem, šminkovat se, převlékat do různých kostýmů a všelijak se pitvořit. To je pro muže degradace. Tvrdím, že divadlo by měly hrát pouze ženské, mám tedy opačný názor, než měli tvůrci antického divadla, kde naopak všechny role – i ženské – hráli chlapi.

Nepochopila jsem nikdy herecká manželství a přitom jsem jich několik měla léta na očích. Například Vítězslava Vejražku s Jarmilou Krulišovou, ti byli kolegové a také manželé, měli spolu tři děti,

mimochodem všechny velmi podařené. Pravdou ale je, že on odešel ze světa o víc jak třicet let dříve než ona, takže nikdo neví, jak by se jejich vztah vyvíjel. Další manželský pár tvořila Dana Medřická s Václavem Vydrou, Bohuš Záhorský s Vlastou Fabiánovou a v posledních letech jsem zase viděla tak trochu pod pokličku manželství mých mladých kolegů Davida Prachaře a Lindy Rybové. Pravdou je, že i jejich vztah považuji za šťastný, i oni mají tři talentované a pěkné děti. Možná právě děti dávají takovým svazkům energii a obsah.

S Josefem Pehrem jsme se měli rádi, i když jsme se k sobě moc nehodili. On byl něžný, mírný, já byla naopak hlučná a vypadala jsem jako kluk. On se mnou dost trpěl. Například jsem mluvila nahlas v tramvaji, on mě stále okřikoval, ať se ztiším, že mě nemusí slyšet celý vůz. A tyto naše rozdíly přestávaly být roztomilé a rozepře se stupňovaly. Tak jsme si jednoho dne řekli, že nám asi bude líp, když se rozejdeme. Oba jsme se ve stejnou dobu zakoukali někde jinde. Já si našla Pavla Hanuše, svého příštího manžela, Josef si také našel přítelkyni. Oženil se, narodily se mu dvě děti, jeho dcerou je herečka a výtvarnice Jana Krausová a její dva krásní synové, Adam a David, jsou jeho vnuci.

Ale štěstí v jeho životě ubývalo. Jeho herectví s loutkami vyšlo z módy, lidé na něj nechodili, kolegové se mu po straně ušklíbali a on trpěl. Jezdával na chalupu, hrával tam představní místním dětem a trápila ho samota. Sice byl několikrát ženatý, měl děti, ale jeho

vztahy nebyly šťastné. Předě mnou měl známost, která se s ním rozešla, já jsem ho opustila také, nezůstala s ním ani jeho další manželka, herečka Jiřina Genzerová, se kterou měl dvě dcery. Pokud vím, tak jeho další partnerkou byla jakási mladá dívka, ale ani u ní nenašel štěstí a klid.

Jak šla léta, prohluboval se u něho pocit osamělosti, asi se dostavily i deprese a hrůzný pocit zbytečnosti. Jednou ho známí pozvali na výlet, aby se trochu rozveselil, ale odmítl. Omluvil se jim, že mu není dobře. Zůstal doma a oběsil se na klíce od dveří. Jsem přesvědčená, že důvodem byla samota a nemožnost tvůrčí práce. Byl nadaný, pracovitý a nemohl se smířit s tím, že o něho najednou nikdo nestál.

Když ji potkala největší životní láska

Málokdy člověk dokáže na tuto otázku okamžitě odpovědět. Lásek zažijeme zpravidla během života několik a většina z nich začínala jako ta největší. Proto je hodně těžké vybrat z nich jednu a postavit ji na stupeň vítězů. Luba to má ale jinak. Přesně ví, která láska byla největší a nezapomenutelná. Ale i když byla velmi vášnivá a nikdy na ni nezapomněla, je tady ještě jiná láska, které se drží celý život a nikdy ji nechce opustit...

V životě jsem měla hodně lásek, hodně chlapů, ale v posteli jich zase tolik nebylo. Byla jsem vysazená na lásku pod měsíčkem, ráda jsem se zamilovávala a o postel mi zase tolik nešlo, jen tak někdy. Spíš jsem si chtěla hrát na Romea a Julii.

Jen zcela výjimečně jsem se zakoukala do nějakého hereckého kolegy. Jak už jsem říkala, já totiž trochu podceňuji chlapy, kteří hrají